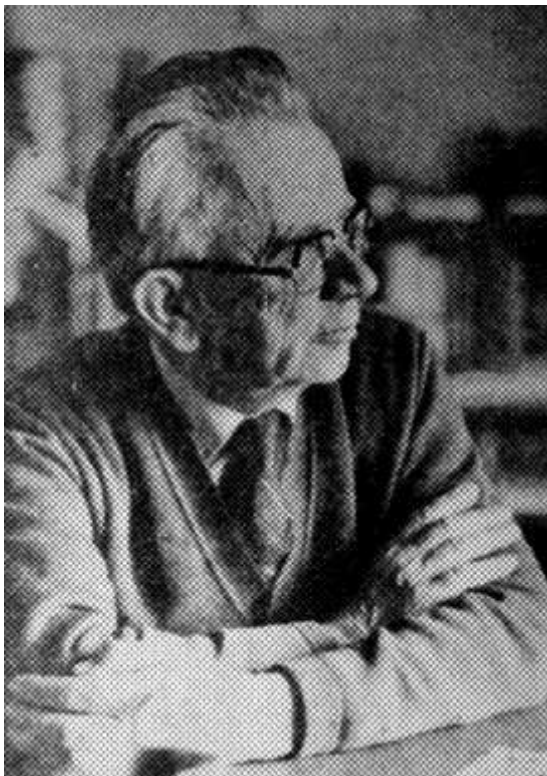

PESNIK, PREVAJALEC, UREDNIK

Severin Šali

Intervju pripravil: **Milan Markelj**

Severin Šali. (Foto: Milan Markelj)

Če bi novejše slovensko pesništvo primerjali z vodnim tokom, potem bi lahko zapisali, da je polno razburkanih voda, vrtincev, slapov in brzic, plitvin in mrtvih rokavov; so pa v toku tudi mirni in globoki tolmeni, kjer reka kot da počiva in spi, pa vendar v njih zbira veliko svojega vodovja. In če bi posamezne slovenske pesnike označili v skladu s to primerjavo, potem bi lahko za enega od njih, Severina Šalija, zapisali da je takšen tihi tolmun v slovenskem pesniškem ustvarjanju.

Kot mlad pesnik se je pojavil po nekaj objavah v revijah s pesniško zbirko »Slap tišine« v prelomnem obdobju, na samem začetku svetovnega požara zadnje vojne. Nato sta izšli še dve zbirki. Sledil je štiridesetleten molk, ko je Šali le tu in tam objavil kakšno pesem, z novo pesniško zbirko pa se je predstavil šele lani, ko je pri trebanjski kulturni skupnosti kot

posebna številka Samorastniške besede izšla zbirka »Pesek in zelenice«. V kratkem bo v zbirki Čebelica, ki jo izdaja Mladinska knjiga, izšel šopek Šalijevih pesmi za otroke. Pesnik se je javno prebudil, bi lahko zapisali, ko je na svoji življenjski poti prešel sedmi kamen, ki na nji označuje desetletja.

- Letos bodo v Čebelici izšle vaše pesmi za otroke. Se je zanimanje za to zvrst ustvarjanja pri vas zbudilo šele zdaj?

Poezija za otroke me je vedno mikala, vendar bo letošnji izbor 15 pesmi v Čebelici moj prvi takšne vrste v knjižni obliki. Pesmi za otroke sem pisal še takrat, ko so bili moji otroci majhni, sedaj pa so spodbuda zanje vnučki.

– Potem imate v rokopisih precej več otroških pesmi. Bodo kdaj zagledale dan?

Da. Pripravljam še en izbor, ki bo obsežnejši od tega, ki izide letos. V njem bodo pesmi iz zadnjih tridesetih let.

– Kaj menite o tovrstnem slovenskem ustvarjanju? Imamo dobre pesmi za otroke?

Zdi se mi, da ni prave literature za otroke. Ne vem, zakaj je tako, a včasih se mi zdi, kot da pesniki pravzaprav ne pišejo res za otroke. Morda bo držalo, da moraš sam imeti otroke, ki ti povedo, kdaj je pesem dobra, zares njihova. Moji otroci so bili moji prvi in najbolj zanesljivi kritiki vsega, kar sem napisal zanje in za druge otroke. Odkrito so povedali, če česa niso razumeli. In ko sem dobro premislil, sem uvidel, da so imeli prav. Marsikaj sem potem zapisal otrokom ustrežneje, spremenil besedilo, kaj poenostavil, naredil tako, da nisem bil v svojih pesmih preveč odrasel in prepameten.

– S poezijo za otroke se veliko ukvarjate. Vas vleče k temu pesništvu njihov otroški pravljичni svet ali je morda to beg pred težavami resničnega življenja?

Mislím, da gre v pesmih za otroke za iskanje preprostih resnic, za iskanje sveta, kot ga dojema otrok. Otroci veliko stvari dobro razumejo. Bolj so pametni, kot običajno mislimo. Naš svet sicer gledajo s svojimi očmi, a razumejo marsikaj. Moje ukvarjanje s tovrstno poezijo ni nikakršen beg v otroški svet. Ne! Te pesmi pišem iz dobrohotne ljubezni do otrok. Celó brez literarnih ambicij!

– *Pišete tudi tiste »prave« pesmi, če smem tako reči, v katerih izrisujete svoj pesniški svet in spoznanja. V zadnji zbirki Pesek in zelenice ste združili lirično s premišljujočim, našli ste svoj izraz. Paternu je v nekem zasebnem pismu napisal o teh vaših pesmih, da je to »spet enkrat prepričljiva in čista poezija«. Ste našli svojo pesniško pot?*

Ciklus pesmi, ki so izšle v zbirki Pesek in zelenice, dopolnjujem. Rad bi širše in še globlje zajel svoj pogled na človekovo potovanje skozi psihični svet. Svoja življenjska spoznanja prenašam v poezijo, ki tako dobiva drugačen značaj od moje poprejšnje. V mladosti oziroma na začetku pesniške poti pišeš najbolj prisrčno, intimno. To so rosne, sveže pesmi, ker pač nimaš težkih doživetij. Seveda pa so doživetja kljub vsemu lahko bridka. Na koncu življenjske poti več razmišljaš, nagibaš se k odkrivanju resnic.

– *V vaših zadnjih pesmih se mi zdi značilen motiv popotnika Človek je popotnik skozi svet in svoje življenje. Je na zadnjem delu svoje poti kaj pametnejši, mar globlje vidi in globlje doume, kar je prehodil?*

Motiv popotnika v mojih pesmih ni nov. Že v mladostnih pesmih sem ga uporabil, zdaj sem ga le poglobil z nekaterimi spoznanji. V mladosti sem se veliko ukvarjal s filozofijo. Spoznal sem, da je na svetu na tisoče različnih nazorov, na tisoče različnih poti, vse pa se na kraju v nečem najdejo skupaj – to skupno je kljub vsej različnosti enako. Vendar pa pri pesnjenju načrtno ne premišljujem in nikakor ne gre za to, da bi v pesmi kaj resnega in pametnega zapisal. Misel in življenjska izkustva se sama vpletejo v tkivo pesmi.

– *Ali je potemtakem vaše pisanje predvsem intuitivno?*

Zame je poezija neke vrste igra, resna igra. Ko pišem pesmi se igram v višjem pomenu te besede. Igram se z besedami in ta igra mi daje ustvarjalno zadovoljstvo, če mi uspe neka spoznanja, čustva in občutja harmonično zajeti v vrstice. Misel se tako nehoteno vplete v pesem, življenjske izkušnje in tako imenovane modrosti, plod zavestnih in

nezavednih izkušenj, se intuitivno prenašajo v pesem skozi igro. Zato v njih ni veliko mračnega jamranja. Mislim, da je v njih veliko ljubezni do sveta in življenja. Kot pesnik ne smeš pozabiti na preproste stvari, kot so rože ob cesti, lepa poletna noč, prijetni ljudje.

– Vam zadovoljstvo, ki ga čutite ob ustvarjanju, kot pravite, zadošča? Ali je samo ustvarjanje dovolj? Ni zelo važno tudi objavljati?

Res je, da ne pišem zaradi objavljanja, da gre v prvi vrsti za osebno zadovoljstvo, vendar pa je občasno le dobro objavljati. Ko izdaš zbirko, pustiš nekaj za seboj, nekaj si dorekel, dokončal. Lahko sicer še gradiš naprej in dopolnjuješ, vendar je miljni kamen na pesniški poti postavljen. Pride tudi odziv, ki pesniku lahko pomaga pri kritični ocenitvi lastnega dela.

– Ste morda molčali in malo objavljali tudi zaradi drugih razlogov? Morda niste hoteli ali mogli objavljati zaradi zbirk, ki so izšle med vojno?

Odgovoril bom s prispodobo. Neki kitajski pesnik je na vprašanje, zakaj tako počasi riše črke na papir, odgovoril, da poezijo živi, ne pa piše. Mislim, da je imel prav. Poezijo je treba živeti! Zatorej me ni globoko zadelo, ko sem naletel na nerazumevanje zaradi omenjenih pesniških zbirk. Pisal sem ves čas, za objavljanje pa se nisem gnal. Če bi mi kdo rekel, naj izdam zbirko že pred 20 leti, bi jo izdal. A siliti se nisem hotel. V meni ni bilo ne zamer ne nasprotovanj.

– Niste morda preveč skromni? Pisati in objavljati je vendar zelo tesno povezano.

Tisti, ki me poznajo, pravijo, da sem skromen, vendar mislim, da ne gre za to. Zame je važnejša zavest, da ustvarjaš, čeprav je lepo tudi, ko kaj izide.

– Ves čas ste bili bolj zase. Niste se vključili v različna literarna gibanja. So vas tudi morebitne razlike v gledanju na pesništvo odvrčale od opaznejšega nastopa v povojni slovenski poeziji?

Mislím, da ne. Delati velika razlikovanja ni v redu. Navsezadnje smo vsi sopotniki na isti poti. Ne bomo se vendar žrli med seboj, če smo v čem različni, če se naši pogledi v čem razlikujejo?

– Razumete razmerja med posameznimi pesniškimi strujami kot razlikujoča in izključujoča?

Jaz sem iz stare šole. Rime in stopice so mi blizu. Zame je obvladanje verza kot obrtno znanje, ki ga je treba imeti, če hočeš nekaj dobro narediti. Poezije se sicer ne da naučiti, a za dobro obvladovanje besed le moraš nekaj vedeti. Nekateri menijo, da to ni potrebno. Če povem s primerjavo: vsi čevljarji ne naredijo enakega para čevelj, a zakaj bi različno narejeni čevlji pomenili, da eden je čevljar, drugi pa ne. Toliko o razlikovanju in izključevanju. Vsakdo dela po svoji meri in svojih sposobnostih.

– Ob izvirnem ustvarjanju se veliko ukvarjate tudi s prevajanjem. Je med obema kaj povezav? Ste se kot prevajalec kaj naučili za izvirno ustvarjanje?

Mladostne bralne izkušnje in prevajanje skozi vsa leta mi veliko pomenijo. Že v otroških letih sem veliko bral, ne samo naše, marveč tudi tuje pesnike. Ko sem jih začel prevajati, sem naletel na precejšnje težave. Včasih se mi celo zdi, da je izvirno ustvarjanje lažje od prevajalskega dela. Včasih pa najdeš v pesniku, ki ga prevajaš, kakšne stvari tako lepo in tako napisane, kot bi jih želel sam izpovedati. To je dobra izkušnja.

– Kako ste se naučili prevajanja?

V glavnem sem se učil sam. Že kot otrok sem na paši rad prebiral srbohrvaška književna dela. Kasneje, ko sem se učil na varaždinski gimnaziji in med služenjem vojaškega roka sem se srbohrvaškega jezika pošteno naučil. Drugače je bilo z ruščino. Zanimivo je, da me je v ta jezik vpeljal človek, ki je sam zelo slabo znal ta jezik. Bil je to kaplan, ki mi je nekoč dal rusko knjižico Gozd šumi Korolenka. Naučil me je črk, potem pa sem sam ob Hostnikovem slovarju prodiral v skrivnosti ruščine. Knjižico sem tolikokrat prebral, da sem jo znal skoraj na pamet. Kasneje sem obiskoval tečaje za ruščino in tako dopolnil svoje ljubiteljsko znanje. Jeziki so me od mladih nog naprej izjemno zanimali.

– Poleg pesnikovanja in prevajanja se ukvarjate že dolgo tudi z urednikovanjem. Ste poskušali kot urednik uresničiti kakšno zanimivo zamisel?

V Mladinski knjigi imam čez, kot se temu reče, prevodno leposlovje in sem urednik dveh knjižnih zbirk: Levstikovega hrama in Kroga. Moja velika strast pa so pozabljeni slovenski literati oziroma pozabljena dela sicer znanih ustvarjalcev. Nekaj tega mi je že uspelo vnesti v založniške programe in so beli dan zagledala tudi takšna dela, ki so utonila v pozabo ali so izšla dela pisateljev, ki smo jih pozabili. Ni mi pa še uspelo uresničiti zamisel, da bi izdajali posebno zbirko s takšnimi knjigami.

– Je veliko tega, kar prepuščamo pozabi?

Precej. Ni v redu, da tako avtorji kot njihova dela tonejo v pozabo. Vse, kar so naši ljudje ustvarili, je vsebina slovenske zakladnice. Iz tradicije živimo, iz nje črpamo, pa naj bodo to veliki ali mali ustvarjalci. Tudi v malih je veličina. Prav preganja me misel, kako lepo bi bilo izdati zbirko kakih 30 knjig, v katerih bi zbral pozabljene literature oziroma pozabljena dela naših ustvarjalcev od Josipine Turnograjske do modernih ustvarjalcev.

– Tradicija je vrednota; ali je v odnosu do nje za vsakogar nekaj dobrega?

Z opuščanjem tradicije se človek samo siromaši. Poglejte! Predniki žive v nas. Vse se gradi na minulem. Tudi najvišji vrhovi počivajo na nečem, na temeljih, ki jih običajno radi spregledamo. A če zanemarimo male, sčasoma potonejo v pozabo tudi veliki. Mislim, da so ljudem ti mali ustvarjalci celo bližje zaradi preprostosti svojega sveta in doživljanja, a da hkrati zanesljivo vodijo k delom velikih. Vrhovi so odmaknjeni in k njim greš lahko samo po utrjih poteh.

– Takšen odnos zahteva precejšnjo odprtost do vsega. Toda ali odprtost ne pomeni tudi odprtost za bolečino?

Vse je prepleteno. V radosti je tragika, v žalosti je nekaj radostnega. Pesniško počutje sveta zahteva odprtost. Pesnik je po mojem bolj odprt do vsega, zato je tudi bolj ranljiv in morda bolj srečen. Zame je blagor, da sem lahko odprt do sveta in življenja, da lahko trpim in da občutim in uvidim veliko. Morda je tistemu, ki malo čuti in malo dojema, lažje živeti, vendar pa je njegovo življenje nedvomno manj bogato.

– Torej je vredno nositi v prsih »pekel in nebo«?

Da!

Objavljeno: Dolenjski razgledi, št. 1, 5. snopič, marec 1983